

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 73/20
Luksemburgā, 2020. gada 18. jūnijā

Spriedums lietā C-78/18
Komisija/Ungārija

Ungārijas ieviestie ierobežojumi attiecībā uz pilsoniskās sabiedrības organizāciju finansējumu no ārvalstīs mītošām vai reģistrētām personām nav saderīgi ar Savienības tiesībām

Lietā Komisija/Ungārija (Biedrošanās pārskatāmība) (C-78/18), kurā spriedums pasludināts 2020. gada 18. jūnijā, Tiesas virspalāta **apmierināja prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi, ko Eiropas Komisija cēlusi pret šo dalībvalsti**. Tiesa konstatēja, ka **dažu kategoriju pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kuras tieši vai netieši saņem ārvalstu atbalstu konkrētu sliksni pārsniedzošā apmērā, noteikdama reģistrēšanās, deklarēšanās un publiskošanas pienākumus, par kuru neizpildi paredzēts šīm organizācijām piemērot sankcijas, Ungārija ir ieviesusi diskriminējošus un neattaisnojamus ierobežojumus gan attiecīgajām organizācijām, gan šādu atbalstu sniedzošajām personām**. Šie ierobežojumi ir pretrunā dalībvalstu pienākumiem, kas kapitāla brīvas aprites jomā ir paredzēti LESD 63. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 7., 8. un 12. pantā saistībā ar tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, tiesībām uz personas datu aizsardzību un tiesībām uz biedrošanās brīvību.

2017. gadā Ungārijā tika pieņemts likums, ar kuru bija paredzēts nodrošināt to pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārskatāmību, kuras saņem ārvalstu izcelsmes ziedojumus (turpmāk tekstā – “Pārskatāmības likums”).¹ Saskaņā ar šo likumu katrai šādai organizācijai ir jāreģistrējas attiecīgajā Ungārijas tiesā “ārvalstu atbalstu saņemšanas organizācijas” statusā, tiklīdz citu dalībvalstu un trešo valstu izcelsmes ziedojumu apmērs, ko tā saņēmusi konkrētā gadā, pārsniedz noteiktu sliksni. Reģistrējoties ir jānorāda arī visu to ziedotāju vārdi, uzvārdi vai attiecīgi nosaukumi, kuru sniegtais atbalsts sasniedz vai pārsniedz 500 000 Ungārijas forintu (aptuveni 1400 EUR), un attiecīgā atbalsta precīzs apmērs. Pēc tam šī informācija tiek publicēta vispārpieejamā elektroniskā platformā, kurai ikviens var piekļūt bez maksas. Turklāt katrai attiecīgajai pilsoniskās sabiedrības organizācijai savā interneta mājaslapā un visās savās publikācijās ir jānorāda, ka tā ir “ārvalstu atbalstu saņemšana organizācija”.

Komisija, uzskatīdama, ka minētais likums ir pretrunā gan LESD, gan Hartai, cēla Tiesā prasību pret Ungāriju sakarā ar pienākumu neizpildi.

Pirms lietas izskatīšanas pēc būtības Tiesa – saistībā ar Ungārijas izvirzīto iebildi par nepieņemamību – atgādināja, ka tādēļ vien, ka Komisija pirmstiesas procedūrā nosaka īsus termiņus, prasība par valsts pienākumu neizpildi vēlāk nekļūst nepieņemama. Proti, šāda nepieņemamība ir jāatzīst vienīgi gadījumā, kad Komisijas rīcība attiecīgajai dalībvalstij ir apgrūtinājusi šīs iestādes argumentu atspēkošanu, tādējādi pārkāpjot tiesības uz aizstāvību, taču šajā lietā tas nav pierādīts.

Izskatot lietu pēc būtības, Tiesa vispirms nosprieda, ka Ungārijai nav pamata pārnest Komisijai, ka tā neesot sniegusi pierādījumus par Pārskatāmības likuma faktisko ietekmi uz LESD 63. pantā garantēto aprites brīvību. Proti, gadījumā, kad valsts pienākumu neizpilde izriet no tāda leģislatīva

¹ *A külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló 2017. évi LXXVI. törvény* (2017. gada Likums Nr. LXXVI par ārvalstu atbalstu saņemšanas organizāciju pārskatāmību).

vai reglamentējoša akta pieņemšanas, kura esamība un piemērošana netiek noliegta, šādas neizpildes esamību var pierādīt, izmantojot šā akta normu juridisku izvērtējumu.

Turpinājumā, veicot Komisijas iebildumu pamatotības pārbaudi, Tiesa, pirmkārt, konstatēja, ka **darbības, uz kurām attiecas Pārskatāmības likums, ietilpst LESD 63. panta 1. punktā minētajā jēdzienā “kapitāla aprīte” un ka šis likums ir uzskatāms par ierobežojošu pasākumu, kas pēc savas iedabas ir diskriminējošs.** Proti, šajā likumā ir tieši vai netieši paredzēta atšķirīga attieksme pret kapitāla pārrobežu aprīti – salīdzinājumā ar attieksmi pret kapitāla aprīti iekšzemes mērogā – un šāda atšķirība neesot izskaidrojama ar aplūkojamo situāciju objektīvajām atšķirībām, un tas līdz ar to spēj atturēt citās dalībvalstīs vai trešajās valstīs mītošas vai reģistrētas fiziskas vai juridiskas personas no finansiālā atbalsta sniegšanas attiecīgajām organizācijām. Konkrētāk, Pārskatāmības likums ir piemērojams tikai un vienīgi biedrībām un nodibinājumiem, kas saņem citu dalībvalstu vai trešo valstu izcelsmes finansiālo atbalstu un kam kā “ārvalstu atbalstu saņemošām organizācijām” ir pienākums deklarēties, reģistrēties un publiski konsekventi norādīt šo savu statusu, un par šo pienākumu neizpildi ir paredzētas sankcijas – līdz pat to likvidēšanai. Turklāt **tajā paredzētie pasākumi ir tādi, kas pēc savas iedabas spēj izraisīt gaisotni, kurā valda neuzticēšanās šīm biedrībām un nodibinājumiem.** Tas, ka ir jāpublisko informācija par citās dalībvalstīs vai trešajās valstīs mītošām vai reģistrētām personām, kas šīm biedrībām un nodibinājumiem sniedz finansiālu atbalstu, arī spēj šīs personas atturēt no šāda atbalsta sniegšanas. Līdz ar to **reģistrēšanās, deklarēšanās un publiskošanas pienākumi un Pārskatāmības likumā paredzētās attiecīgās sankcijas kopumā ir jāuzskata par LESD 63. pantā aizliegto kapitāla brīvas aprītes ierobežojumu.**

Attiecībā uz eventuālu šā ierobežojuma attaisnojumu Tiesa uzsvēra, ka mērķis – biedrību finansējuma pārskatāmības palielināšana – var tikt uzskatīts par primāru vispārējo interešu apsvērumu. Proti, dažas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ņemot vērā to darbības mērķus un rīcībā esošos līdzekļus, varētu ievērojami ietekmēt sabiedriskās norises un publiskās debates, un līdz varētu būt attaisnojami, ka attiecībā uz to finansējumu tiek veikti pasākumi, ar kuriem paredzēts nodrošināt tā pārskatāmību, it īpaši gadījumos, kad tas tiek saņemts no trešajām valstīm. Tomēr šajā lietā **Ungārija nav izskaidrojusi, kādēļ tās norādītais mērķis – biedrību finansējuma pārskatāmības palielināšana – attaisnojot ar Pārskatāmības likumu konkrēti ieviestos pasākumus.** Proti, **tie tiek nediferencēti piemēroti attiecībā uz jebkuru finansiālo atbalstu no ārvalstīm, kas pārsniedz konkrētu sliekšni, un visām organizācijām, uz kurām attiecas šis likums, nevis tikai tām, kuras faktiski varētu ievērojami ietekmēt norises sabiedrībā un publiskās debates.**

Attiecībā uz LESD 65. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajiem sabiedriskās kārtības un drošības apsvērumiem Tiesa atgādināja gan to, ka uz šādiem apsvērumiem kādā konkrētā jomā var atsaukties tikai, ciktāl Savienības likumdevējs nav pilnā mērā saskaņojis pasākumus, ar kuriem paredzēts nodrošināt šīs jomas aizsardzību, gan to, ka šo pasākumu vidū ir tostarp arī cīņa pret nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu un organizētās noziedzības apkarošana. Tomēr šie apsvērumi ir pieļaujami vienīgi tāda reāla, aktuāla un pietiekoši smaga apdraudējuma gadījumā, kas aizskar plašas sabiedrības pamatintereses. Taču šajā lietā Ungārija nav izklāstījusi nevienu argumentu, ar kuru būtu iespējams konkrēti pierādīt šāda apdraudējuma esamību. Pārskatāmības likums drīzāk ir balstīts uz principiālu un nediferencētu prezumpciju, ka jebkurš ārvalstu izcelsmes finansējums pilsoniskās sabiedrības organizācijām pats par sevi izraisot aizdomas.

Tiesa secināja, ka **no Pārskatāmības likuma izrietošie ierobežojumi nav attaisnojami un ka līdz ar to Ungārija nav izpildījusi savus pienākumus, kas izriet no LESD 63. panta.**

Otrkārt, Tiesa izvērtēja, vai Pārskatāmības likuma normas ir saderīgas ar Hartas 7., 8. un 12. pantu, jo dalībvalsts apstiprinātam pasākumam ir jābūt atbilstīgai Hartas normām, ja ar šo pasākumu izraisīto ierobežojumu šī dalībvalsts vēlas attaisnot ar primāru vispārējo interešu apsvērumu vai LESD minētu apsvērumu.

Vispirms – attiecībā uz Hartas 12. panta 1. punktā nostiprinātajām **tiesībām uz biedrošanās brīvību** Tiesa uzsvēra, ka tās ir uzskatāmas par vienu no demokrātiskas un plurālistiskas

sabiedrības pamatiem, jo tās dod pilsoņiem iespēju kopīgi rīkoties kopējo interešu jomā un tādējādi veicināt sabiedriskās dzīves pienācīgu norisi. Tiesa konkrētajā gadījumā konstatēja, ka **Pārskatāmības likumā paredzētie pasākumi šīs tiesības ierobežo**, jo tie ievērojami un dažādā ziņā apgrūtinā biedrību un nodibinājumu, uz kuriem attiecas šis likums, darbību un aktivitātes.

Savukārt attiecībā uz Hartas 7. pantā nostiprinātajām **tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību** Tiesa atgādināja, ka šīs tiesības liek varas iestādēm atturēties no jebkādas neattaisnojamas iejaukšanās personu dzīvē. Tā norādīja, ka šajā gadījumā **Pārskatāmības likumā noteiktie deklarēšanās un publiskošanas pienākumi ierobežo šīs tiesības**. Attiecībā uz Hartas 8. panta 1. punktā nostiprinātajām **tiesībām uz personas datu aizsardzību**, kas ir zināmā mērā saistītas ar tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, Tiesa atgādināja, ka tās nepieļauj, ka informācija par identificētām vai identificējamām fiziskām personām tiek izpausta trešajām personām – neatkarīgi no tā, vai šīs trešās personas ir publiskās varas iestādes vai plašāka sabiedrība, – ja vien šāda izpaušana nenotiek saistībā ar šīs informācijas godprātīgu apstrādi, kas atbilst Hartas 8. panta 2. punktā noteiktajām prasībām. Pretējā gadījumā ir uzskatāms, ka šāda izpaušana, kas ir uzskatāma par personas datu apstrādi, ierobežo Hartas 8. panta 1. punktā garantētās tiesības uz personas datu aizsardzību. Savukārt šajā lietā Pārskatāmības likumā ir paredzēta personas datu izpaušana, un **Ungārija nav apgalvojusi, ka tā notiktu iepriekš minētajām prasībām atbilstošas datu apstrādes ietvaros**.

Visbeidzot, pievēršoties jautājumam par šo pamattiesību ierobežojumu eventuālu attaisnojumu, Tiesa norādīja, ka no izvērtējuma, kas jau veikts LESD kontekstā, izriet, ka **Pārskatāmības likuma normas nav attaisnojamas ne ar vienu no Ungārijas minētajiem Savienībā atzītajiem vispārējo interešu mērķiem**.

ATGĀDINĀJUMS. Prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi pret valsti, kas nav izpildījusi pienākumus, kuri izriet no Savienības tiesību normām, var celt Komisija vai cita dalībvalsts. Ja Tiesa konstatē valsts pienākumu neizpildi, šai dalībvalstij pēc iespējas īsā laikā ir jānodrošina attiecīgā sprieduma izpilde.

Ja Komisija uzskata, ka dalībvalsts minēto spriedumu nav izpildījusi, tā var celt jaunu prasību, lūdzot piespriest naudas sodus. Tomēr gadījumā, kad Komisijai nav paziņoti direktīvas transponēšanas pasākumi, Tiesa pēc Komisijas ieteikuma šādus sodus var piespriest jau pirmā sprieduma stadijā.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns [sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA mājaslapā sprieduma pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Attēli par sprieduma pasludināšanu ir pieejami vietnē ["Europe by Satellite"](#) ☎ (+32) 2 2964106